

СУЧАСНІ ПОЕТИЧНІ ТВОРИ ПРО ВІЙНУ: ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Бикова Т. В.

Національна академія Служби безпеки України, м. Київ, Україна

Email: napan@meta.ua

24 лютого 2022 року змінило український світ назавжди: війна, яку розпочала росія проти нашої держави, потужно увірвалась у повсякденність, переставила акценти і пріоритети українського суспільства. Ці зміни торкнулися і напрямків розвитку в сучасній українській літературі, коли всі твори, які вже стали написані після цієї дати, а то й досі залишаються ще задумами авторів, навічно помічені маркером війни, нашим ставленням до подій, які відбуваються у нашому житті. Мирні мешканці із цілком мирними професіями стали на захист рідної України пліч-о-пліч із професіоналами, вибрали основне призначення – захищати рідну землю. Не осторонь цих процесів стали й письменники, які стали воїнами, захисниками, волонтерами, водночас не залишили й свого письменницького призначення, продовжують авторським словом фіксувати події, які відбуваються навколо них. Сформувалась потужна когорта письменників-комбатантів, які своїм словом говорять правду про російсько-українську війну, що відбувається навколо них, поетичним словом, прозою висловлюють своє ставлення до страшних епохальних подій, які розгортаються навколо них.

Водночас дуже важливо усвідомити, що цей пласт воєнної комбатантної літератури потрібно викладати й у вищій школі, доносити здобувачам вищої освіти новочасне письменницьке бачення актуальних подій у навколишньому суспільно-політичному житті.

Сучасна література стала певною мірою мартирологом подій, які розгортаються у нашому житті. Реалії війни стали джерелом створення поетичних та історичних творів. Сучасні письменники у прозі, поезії і драматургії реагують на події, які навколо відбуваються. Однак саме поетичні рядки є найшвидшою відповіддю і реакцією на навколишнє. Саме поезія, окрім засвідчення реальних фактів і ситуацій здатна акумулювати у собі весь спектр емоцій, переживання ліричного героя.

Під час оцінки і аналізу таких творів для здобувачів вищої освіти важливо наголошувати, що особливо цінними є поетичні свідчення безпосередніх учасників війни, комбатантів, а також волонтерів. Це є можливість дізнатися про війну від першої особи, без прикрас, таку, яка вона є насправді – жорстока, складна, безжална. Війна вплинула на нашу сучасну українську літературу назавжди.

Один із поетів-комбатантів, Сергій Гуменюк зазначав трагічну правду про взаємодію війни з літературою: «Колишньої літератури не буде. Уже тепер неможливо писати про кохану, береги Дніпра й зоряне небо й не згадати Бучу, Ірпінь і Бахмут. Якщо це оминути, це буде ... не література. І так буде щонайменше років тридцять. Дитяча, жіноча, любовна – все буде писатися крізь оптику війни. Ця війна зачепила всіх. Хтось воював, хтось волонтерив, хтось втратив, хтось емоційно пережив. Усе це залізає в текст». На жаль, це було останнє інтерв'ю героя, який безвісти зникнув наприкінці грудня 2022 р.

Трохи згодом у такому ракурсі прозвучало інтерв'ю іншої письменниці Вікторії Амеліної, причетної до друкування щоденників і поетичного набутку закатованого і розстріляного рашистами харків'янина Володимира Вакуленка: «Великий роман про війну не має бути один, цих історій має бути багато. Наша сила – у різноманітності, багатоголосі історій, треба збирати всі свідчення, розповіді. Такою горизонтальною стане наша література. У масштабах країни ми очікуємо, що люди звертатимуться не лише до психотерапевтів, але й до мистецтва. І дуже важливо, аби зв'язок між тими, хто творить культуру, та тими, хто її споживає, налагодився». Проте їй не судилося дописати наступну сторінку із таких історій – талановита письменниця, волонтерка і громадська діячка, трагічно загинула від російського снаряду, запущеного у місто Краматорськ, у липні 2023 року ...

Водночас інші письменники-комбатанти продовжують нелегкий творчий і військовий шлях: поряд із досвідченими авторами з'являються нові твори і нові імена, окреслені війною, – С. Пантук, О. Михед, О. Бик, А. Полежака, С. Гридін, І. Митров, Ю. Матешук, С. Жадан, П. Вишебаба, І. Астапенко, Д. Лазуткін... Поряд із чоловіками – авторські набутки О. Герасим'юк, Т. Власової, Я. Черногуз, О. Рубаняк, Г. Крук, М. Савки та ін. свідчать про активну громадянську позицію поеток.

Їх поетичні твори, написані по «гарячих» слідах, є зафіксованим історичним свідченням тих подій та емоцій, які вони пережили і зафіксували у поетичному слові. Така фіксація потрібна, щоб не забути емоцію, подію, факт, мати можливість як самому авторові, так і іншим майбутнім письменникам відтворити із більшою деталізацією та прискіпливістю.

На особливу увагу заслуговують твори двох поеток-комбатанток Ярини Черногуз та Оксани Рубаняк. Їх поезія – внутрішнє «гаряче» переживання, яке неможливо приховати, бо це – пам'ять про навколишні події. О. Рубаняк у передмові до збірки «Назустріч смерті» зазначає: «Вірші, опубліковані у збірці, я писала на передовій. У

бліндажах та окопах, під час артилерійських обстрілів та стрілкових боїв, наступів та штурмів в голові були різні думки. Коли ж я потрапляла у спокійніше місце, записувала все на аркуш, щоб потім поділитися зі світом. Я мусила поділитися побаченим з вами» (Рубаняк, 2022: 252).

Дотична думка звучить і на сторінках поетичного набутку Я. Черногуз «[dasein: оборона присутності]»: «Поезія – це моя медитація. Не всім близька, далеко не всім зрозуміла, місцями надто особиста, місцями надто далека й філософська, але в ній точно є моя правда про смерть, любов, межу, на якій стається пізнання. Такий собі трикутник війни».

Поетки, не приховуючи правди, відкрито пишуть про війну, де центральним образом-героєм стає смерть. Так, назва збірки О. Рубаняк – відображення реальності українського військового. «Щодня на фронті гнуть найкращі сини та доньки України. Вони вирушають у бій з однією метою – здолати ворога, відвоювати перемогу, навіть ціною власного життя. Військові дивляться загибелі прямо у вічі, вони йдуть назустріч ворогові, назустріч небезпеці... назустріч смерті» (Рубаняк, 2022: 252) – пише О. Рубаняк.

Водночас на сторінках їх творів – свідчення не тільки , про смерть, загибель і трагічні події, свідками яких вони стали, відчувається, що і під час війни людина має жити, обирати, кохати. Саме під час війни відбувається перевірка людини на сумління: війна перетворює живе на мертво, несе смерть і загибель і водночас дає зрозуміти цінність життя, поєднує світ мертвих і живих: «...мертвих немає на тім світі... треба вміти побачити нас / ми не мертві, ми ті, хто всього лиш здобули / вічне життя у бою / і далі тримають оборону» (Черногуз, 2023: 113).

Війна має тисячі облич, тисячі варіантів поведінки людини, це викликає численні роздуми про справжність людини під час війни, коли кожен змушений діяти на власний розсуд і приймати самостійні рішення, які можуть врятувати або призвести до загибелі. У градаційному емоційному спрямуванні звучать рядки: «Війна показує, наскільки зближує розлука», «Війна показує справжні наміри певних осіб», «Війна розбиває рожеві окуляри наївних мрій», «Війна – це війна, без пояснення і причин» (Рубаняк, 2022: 181).

Емоційно насичені, їх поезії сповнені роздумів і прийняття власного вибору захищати рідну Україну, гіркої правди про загиблих побратимів та посестер, наслідків бойових зіткнень і водночас прожити безмежною любов'ю до України, вірою у перемогу над ворогом, у перемогу життя над смертю. О. Рубаняк наприкінці збірки зазначає:

«...Як би сильно окупант не хотів знищити українців, йому це не вдасться. Кожна хвилина для нас – це боротьба за життя, боротьба за існування, боротьба за своє життя та майбутнє наших нащадків» (Рубаняк, 2022: 250).

Отже, характеризуючи сучасну українську поезію, говорячи про її особливості розвитку у 20-х роках ХХІ ст. під час лекцій для студентів-філологів, необхідно виділяти як напрям комбатантну літературу з її основними образами і мотивами національно-патріотичного спрямування, філософськими роздумами про сенс буття, поняття життя і смерті, зради, любови, образу України, не оминаючи при цьому й гендерну складову.

Література

1. Війна 2022: щоденники, есеї, поезія: антологія. Львів : вид-во Старого Лева, 2023. 440 с.
2. Поміж сирен. Нові вірші війни : збірка поезій. Харків : Віват, 2023. 496 с.
3. Рубаняк О. В. Назустріч смерті : Вірші. Харків : Фоліо, 2022. 255 с.
4. Черногуз Я. [dasein: оборона присутності] вірші. Київ : Віхола, 2023. 128 с.

DEEP ACTIVE LEARNING: TOWARDS GREATER MOTIVATION TO DEVELOP FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE

Shvetsova I. V.

Kherson State Maritime Academy, Kanatna, 99, Odesa, Odesa region, Ukraine

E-mail: phd.shvetsova@gmail.com

The article presents the issue of the necessity of introducing deep learning as one of the active technologies in teaching maritime English, which contributes to achieving a high level of motivation to learn foreign language communicative competence, which is focused on the learner. The paper investigates that the development of motivation to master foreign language communicative competence can be realised through the introduction of active learning technologies, through such approaches to deep learning as: Inquiry-based learning, Project-based learning, Work-Based Learning, Blended learning and their impact on the effectiveness of teaching maritime English.